

La vita è bella – amintiri de nou-imigrant în Israel

Articol preluat cu consimțamentul revistei Baabel.

România este țara în care m-am născut, am crescut, am fost educat, am devenit medic, m-am îndrăgostit, m-am căsătorit, mi s-a născut primul copil și mi-am început cariera de medic. Oare nu era destul? Ce-mi mai lipsea? Nu pot să explic de ce, dar de când mă știu, în adâncurile mele doream cu ardoare să fiu împreună cu familia mea din Israel. Îmi închipui că și românii născuți în diaspora au gânduri asemănătoare.

La dorința mea de a emigra în Israel au contribuit mai mulți factori. Izul îndepărtat al țării strămoșilor mei l-am primit mai ales de la cei doi bunici ai mei. Amândoi erau supraviețuitori ai Holocaustului, deși au scăpat fără să fie trimiși în lagăre de concentrare. Bunicul din partea tatălui, Sigismund (Zsiga-Jiga) a găsit de lucru la București înainte de dictatul de la Viena și prin asta a scăpat, atât el, cât și tatăl meu, doar cu muncă forțată la o fabrică de armament de lângă București. Iar bunicul din partea mamei, Izidor, a reușit să fugă împreună cu cei cinci copii ai lui (inclusiv mama mea) din Toplița la Budapesta, unde aproape toți au supraviețuit în ghetou și în casele ocrotite de Raoul Wallenberg. Scriu aproape toți, fiindcă unchiul meu Alexandru (Sanyi), fratele mamei, a fost deportat la Auschwitz, unde a fost ucis de către bestiile naziste. Cei doi bunici nu se cunoșteau – unul era din Toplița, iar celalalt din Sălăcea, în județul Bihor. Amândoi însă, fără să știe unul de altul, au emigrat în Israel după declararea independenței Israelului, Zsiga în 1948 și Izidor în 1950. Bunicul din partea mamei era un om bolnav și ajunsese la o casă de bătrâni în satul Karkur, dar nu m-a uitat și din mica lui pensie îmi trimitea la Marghita pachete cu hăinuțe și pantofi.

în 1955

Bunicul din partea mamei, Izidor, la Karkur,

Bunica mea din partea tatălui a fost ucisă la Auschwitz. Bunicul s-a recăsătorit și a emigrat în Israel împreună cu a doua soție și cu fiul lor, Iosif (Joska). Tatăl meu Ezri Ladislau (Laci) a rămas în România, servind în armată. După armată, în 1948, tata a cunoscut-o pe mama (Sara-Sari) la Mediaș, la Hachșara, unde tinerii sioniști erau pregătiți pentru emigrare în Israel. Lucrau la o fabrică de sticle și ca plată primeau doar adăpost și hrană. Organizația sionistă a fost desființată de către Ana Pauker.

Părinții mei la Hachșara la Mediaș, în 1948

Părinții mei s-au mutat la Marghita, s-au căsătorit și eu m-am născut în 1951. Bunicul Zsiga și noua lui familie s-au întors în România în 1953, ca să emigreze din nou Israel în 1978, împreună cu toată familia (11 persoane). În afară de bunici, mai aveam în Israel și alte rude apropiate, dar părinții mei țineau legătura numai cu o parte din ei. Surorile mamei Regina și Roza-Rozsi, fratele ei Emanuel-Mano și vară-mea Rita erau de mulți ani în Israel.

Dorința de a emigra în țara străbună s-a întetit după Războiul de Șase Zile din 1967, când armata Israelului a zdrobit trupele agresoare ale țărilor arabe vecine, care voiau să șteargă Israelul de la harta lumii. Simțeam o mândrie de nedescris că evreii nu mai puteau fi exterminați, că își clădiseră o țară prosperă și o armată puternică. Cu câteva luni înainte de a mă prezenta la examenul de admitere la medicină, mătușa mea Regina mi-a trimis în secret o scrisoare în care mă încuraja să-i conving pe ai mei să emigreze, sau chiar să plec eu singur în Israel. Mama a găsit scrisoarea, iar tata m-a convins să renunț. Avea dreptate, nu era momentul potrivit. Nu aveam nicio meserie și nu știu ce m-aș fi făcut acolo singur, cel puțin la început. Între timp am învățat medicina la Timișoara și am avut legături cu comunitatea evreiască de-acolo. Cântam în corul comunității (cântece în ebraică și idiș ale căror cuvinte nu le înțelegeam), luam prânzul la cantina comunității, sărbătoream împreună sărbătorile evreiești. Am învățat și puțină ebraică. Acolo am cunoscut-o și pe viitoarea mea soție, Elisabeta (Elisheva).

De Purim, la comunitatea evreiască din Timișoara, cântând la gitară, 1974

După ce ne-am căsătorit în 1975, discutam adeseori cu soția despre dorința noastră de a emigra. Recunosc că decizia a fost propulsată și de situația tot mai gravă a României sub dictatura lui Ceaușescu. Ne-am săturat de cozile după alimentele de bază, de lipsurile în toate domeniile, de restricțiile impuse și de ipocrizia care a pus stăpânire pe toată țara. Ne-am săturat să vedem programul de televiziune care se limita la doua ore pe zi, prezentând exclusiv activitatea “cuplului regal”, să aplaudăm pe stradă când veneau să viziteze Timișoara, de întunericul de pe străzi și de restricția de apă caldă. Ipocrizia ajunsese atât de departe încât se povestea că înainte de una din vizitele “inopinate” ale cuplului într-o localitate agricolă, țăranii erau instruiți să lege niște fructe de copaci ca să arate belșugul care de fapt nu exista. Printr-o conveniență tacită, Ceaușeștii știau că ceea ce li se arăta era fals, dar poza bine la televizor.

Cam la un an după ce am început să lucrez ca medic la țară, am înaintat cererea de emigrare. Ne-am înscris la Oradea, știind că la Timișoara mergea mai greu. Aprobarea am primit-o destul de repede. Probabil că în acea perioadă era profitabil pentru Ceaușescu să dea drumul evreilor. Procesul s-a accelerat după ce am plătit taxele de studii, pentru că nu am lucrat trei ani la țară, așa cum cerea contractul semnat la începerea facultății. Faptul că nu eram membri de partid a ușurat procesul. Când am plecat la Oradea după pașapoarte, milițianul care ne-a primit ne-a muștruluit că am întârziat cu o zi. Se pare că ne-au chemat cu o zi înainte, dar noi nu am primit niciun anunț. Când ne-am cerut scuze pentru întârziere, milițianul ne-a replicat pe ardeleneste: “După ploaie chepeneagă” (pelerină), adică scuzele *post-factum* nu ajută. Și totuși ne-au dat

pașapoartele fără probleme. Ar fi trebuit să emigrăm în iunie 1978 împreună cu părinții mei, dar Ephraim, bebelușul nostru, avea numai două luni, așa că am mai rămas până în august. Am făcut vama la București. Puteam trimite câte o ladă cu lucruri, 70 de kg de persoană, plus mobilă. Bani nu puteam lua, dar nici nu aveam. După buna tradiție de atunci, chiar dacă nu aveam nimic de ascuns, vameșii trebuiau “unși” cu bani și țigări Kent.

Aterizarea în Israel și ulpanul din Or Akiva

În sfârșit la întâi august ne-am imbarcat pe avionul Tarom. La București erau doar 5°C, așa că purtam costum și palton. În cursul zborului, care a durat cam două ore și jumătate, noi eram euforici, iar Ephraim a mâncat și a dormit bine, ca de obicei. Era un copil model, grăsuț și frumușel. Când am aterizat, afară erau 40°C. Ca un israelian adevărat, mi-am lepădat hainele elegante și am rămas în cămașă și pantaloni. În clădirea aeroportului ne-au dus într-o sală spațioasă, dedicată noilor imigranți. Am mâncat un sandwich și am băut un suc, toate pregătite pentru noi, iar Ephraim a mâncat ceea ce i-a adus soția. Apoi am tot așteptat... până au apărut funcționarii Agenției Evreiești (*Sohnut*, organizația sionistă mondială care încurajează și ușurează procesul de imigrare a evreilor în Israel). Ei aveau să ne înregistreze și să ne distribuie la diferite destinații. Ca orice funcționar, erau și ei plictisiți și indiferenți. După multe întrebări într-o română stâlcită, funcționarul ne-a repartizat la Centrul de Primire din Or Akiva, la sud de Haifa și ne-a dat *teudat ole* (buletin de imigrant – un an mai târziu am primit buletinul permanent). Nu mai țin minte cum s-a întâmplat, dar numele soției a fost schimbat din Elisabeta în Elisheva, însă numele meu și al lui Ephraim au rămas neschimbate. La centrele de primire (*merkaz klita*) noii imigranți primeau cazare, o mică alocație financiară lunară și învățau limba ebraică.

La ieșirea din aeroport ne așteptau vară-mea Rita, soțul ei Haim și mătușa mea Rozsi. Am primit de la ei un *sal-kal* foarte practic, un fel de leagăn făcut din plastic în care l-am pus pe Ephraim și pe care puteam să-l țin cu o singură mână. Ne-am despărțit de ei și un șofer al *Sohnutului* ne-a luat spre noua noastră adresă. Era pe înserate, dar ceea ce vedeam în jur ne-a uluit. Atâta verdeață! Peste tot era plin de plantații de banane, deși în Israel plouă atât de puțin! Totul se datora sistemului de irigații inventat de agricultorii israelieni, prin care rădăcina fiecărei plante este udată cu apă sub formă de picături. Nicio picătură nu se irosea.

Mergeam în direcția opusă locului unde ajunseseră părinții mei cu șase săptămâni înainte, la Beer-Sheva. La Or Akiva însă i-am găsit pe bunici și familia unchiului meu. Or Akiva era un orașel de imigranți, mai ales evrei nord-africani, așezat lângă Caesarea, unde locuiau bogătașii în vile luxoase. Numele Caesarea amintește de ocupația romană. Într-adevăr, pe acolo se găsesc relicve romane, cum ar fi apeducte și chiar și un amfiteatru care astăzi găzduiește diverse spectacole.

La *merkaz klita* am avut prima “casă” numai a noastră. Aveam o căsuță prefabricată (*caravan*) unde puteam sta în următoarele șase luni, perioada oficială de învățare a limbii ebraice. Căsuța avea o bucătărioară cu aragaz și frigider, o cameră cu paturi și un duș. Nu aveam mașină de spălat (deocamdată nu aveam bani s-o cumpărăm), așa că spălăm scutecele cu schimbul – nici pentru cele de unică folosință nu aveam bani. Pe tavan aveam un ventilator, altfel căldura ar fi fost insuportabilă. Cu alocația lunară de 2.000 de lire (cca. \$170) ne descurcam. Alimentele de bază erau ieftine. Cumpăram fructe și legume la piața multicoloră din Or Akiva, de care eram încântați. Nu văzusem niciodată atâta belșug! În plus mergeam pe jos până la abatorul din localitatea vecină, Beniamina, la vreo cinci kilometri, unde primeam pe gratis părțile subțiri ale găturilor de curcani și Elisheva făcea din ele un papricaș delicios.

La *ulpan* (cursul de ebraică) am avut o profesoară foarte simpatcă, Yehudit Agasi, care locuia într-un sat din apropiere. (Era un *moșav*, unde terenurile agricole și casele erau private, nu comune ca în *kibbutz*.) Eram tineri și am învățat ebraica *cik-ciak* (în doi timpi și trei mișcări). Am învățat și cântece, mai ales pe cele de sărbători. Când nu înțelegeam ceva, Yehudit încerca să ne explice în engleză, dar mulți dintre noi nu știam nici engleză, așa că se vedea obligată să ne explice prin semne. Unii erau doar “trecători”, folosind Israelul ca pe o trambulină în drum spre America, Canada sau Germania. Ei au profitat de statul Israel pentru a ieși din România pe vremea lui Ceaușescu, dar au profitat și de drepturile noilor imigranți – mari reduceri de prețuri la mașini, aparate electrice și chiar la locuințe.

Noi nu prea știam despre conflictul “pașnic” dintre evreii europeni și cei din nordul Africii și din Asia. Veneam din lumi complet diferite, aveam obiceiuri diferite, preparate culinare diferite. Yehudit însă era convinsă că singurul conflict care va rămâne nerezolvat era cel dintre evrei și arabi. După 41 de ani în Israel îi dau dreptate. Conflictul dintre evreii de diferite origini este aproape rezolvat, ca urmare a căsătoriilor mixte. Chiar nora noastră este de origine mixtă așkenazi-orientală. Dar în prezent, în afara de conflictul cu arabii mai avem unul care “ne mănâncă pe dinăuntru” și se agravează tot timpul, cel cu evreii religioși extremiști, care refuză să facă armata, mulți dintre ei nu lucrează ci numai se roagă, unii chiar nu recunosc Israelul sionist ca stat al evreilor – dar nu se sfiesc să profite de el. Ei au câte 8-10 copii, așa încât viitorul țării este din păcate previzibil...

Revenind la viața din *merkaz klita*, ne-a făcut bine să trăim în sfârșit liberi, cu puțin *dolce far niente*. Mergeam pe jos la marea Mediterană, la vreo doi kilometri și făceam baie *quantum satis*. În weekend ne vizitam rudele, care de obicei ne plăteau costul biletelor de autobuz. Câteodată mai primeam câte un “cadou” pe care ne era neplăcut să-l refuzăm – o rochie pătată, un maiou uzat... Doar n-am venit din România dezbrăcați! Multe lucruri aduse din România le-am mai folosit zeci de ani.

Eram părinți tineri și mai făceam și câte-o prostie cu Ephraim. De exemplu ne-am speriat când i-a urcat deodată temperatura la 39°C. Noroc de vecinii noștri. Doamna era pediată din București. L-a examinat pe Ephraim și l-a găsit sănătos tun, dar ne-a atras atenția să nu-l expunem la soarele dogoritor israelian! De altfel acești oameni simpatici ne-au fost de mare ajutor. Ginerele lor, care terminase ingineria la București, s-a oferit să ne tundă. I-am spus că și-a greșit meseria, ar fi trebuit să devină frizer diplomat! Altă dată Ephraim a căzut din pătuț și s-a lovit la cap, dar din fericire și din acest incident a ieșit teafăr. Era tare de cap, ca tac'su...

Așa au trecut cinci luni plăcute de *ulpan*. Dar ne cam săturasem. Voiam să muncim.

Noi imigranți la Or Akiva,

1978

Pe Ephraim l-am trimis de câteva ori la bunici la Timișoara, astfel a învățat maghiara și un pic de română.

Începutul carierei de medic anestezișt în Israel

Într-o bună l-am întâlnit pe Dr. Otto Hecht, fost prieten ai socrilor mei, care era medic ortoped la spitalul Kaplan din Rehovot. El ne-a spus că acolo se căutau medici anesteziști. Nu prea știam ce e anestezia, la facultate am avut doar trei cursuri de anestezie în cadrul chirurgiei. Un singur lucru țin minte de la cursurile profesorului de anestezie, domnul doctor Mogoșanu, primul și cel mai longeviv anestezist din Timișoara: “dacă cineva face stop cardiac și toate eforturile de reanimare au eșuat, poți să iei un pai și să-i sufli în c...” Însă știam că Dr. Mogoșanu a salvat mii de vieți, fiind pe vremea aceea printre puținii medici care știau să trateze bolnavii cu boli critice și să-i ventileze artificial la nevoie.

Tutorul meu, cel care m-a învățat noțiunile elementare ale anesteziei, a fost șeful secției de anestezie și reanimare de la Kaplan, Dr. Soroker, de origine argentiniană, care în anul acesta va împlini 90 de ani. El m-a primit la lucru cu căldură, după ce am trecut micul lui examen de anatomie și fiziologie. Tot atunci am primit și o locuință în orașelul Yavne, la vreo 10 km de spital, distanță pe care am parcurs-o de câteva ori pe jos. Cu ajutorul reducerilor oferite imigranților ne-am cumpărat aparate electrice și o mașină. Soția avea permis de conducere încă din România, eu l-am luat cam un an după emigrare. Aveam un apartament de trei camere, ne simțeam acasă, eram fericiți și plini de entuziasm.

Restul a venit de la sine: specializarea și cariera mea clinică și academică în anestezie, inclusiv specializarea în Statele Unite, serviciul militar obligatoriu de 18 luni ca medic militar, nașterea celui de-al doilea fiu al nostru Ronen, reuniunea cu părinții soției în Israel, pensionarea părinților mei și mutarea lor lângă noi la Rehovot, căsătoria lui Ephraim cu Hila, nașterea celor trei nepoți și pensionarea mea. Soția a lucrat câțiva ani ca proiectantă, apoi și-a luat și diploma de interior designer, dar majoritatea anilor i-a dedicat creșterii și educării copiilor și nepoților noștri.

Trei ofițeri în armata israeliană: Fiii noștri Ephraim și Ronen și cu mine

M-am născut, am crescut și am învățat în România, iar educația pe care am primit-o acolo a rămas impregnată în tot ceea ce fac și astăzi. În Israel mi-am regăsit rădăcinile, rudele, am făcut o carieră profesională, am o familie frumoasă și mi-am împlinit toate dorințele.

Să avem sănătate și pace!

La vita è bella!

Tiberiu Ezri